

Møde med Talerøret ved Karup Å 2019

7. marts 2019 kl. 14.30

Deltagere:

Formand for KÅS	Tom Sørensen
Næstformand for KÅS, RiverFisher	Jan Snejbjerg
Formand for vandplejeudvalg KÅS	Ivan Andersen
Formand Lodsejerforeningen	Schneider Philipsen
Næstformand lodsejerforeningen	Niels Barslund
Karup Vandløbslaug	Lars Klausen
Karup Vandløbslaug og KÅS	Ole Lenhler
Aarhus Universitet	Emilie Nicoline Stepien
Viborg Kommune	Florian Rasmussen
Viborg Kommune	Ane B. Middelbo
Herning Kommune	Charlotte S. Højbjerg
Holstebro Kommune	Mads Nedergaard
Skive Kommune	Dorthe Ringgaard
Ikast-Brande Kommune	Lone R. Hansen (referent)

1. Velkomst v. Skive Kommune

2. Bordet rundt – forventninger til mødet m.v. v. alle

De enkelte deltagere præsenterede sig selv.

Generelt var der forventning om et møde, der skulle medvirke til at skabe en god dialog og et godt samarbejde omkring de forskellige aktiviteter og interesser i og ved Karup Å-systemet.

MiljøGIS v. Ivan Andersen

Ivan fremlagde data for økologisk tilstand på kvalitetselementet for fisk og den samlede tilstand i Karup Å-systemet. Data stammer fra [MiljøGIS](#) relateret til vandområdeplanerne 2015-2021.

Vandplejeudvalget har et ønske om at udnytte hele Karup Å-systemet til ørredproduktion, og de vil inddrage data fra MiljøGIS i den fremtidige prioritering af projekter.

Kommunerne støttede op omkring dette. Desuden blev det foreslået, at vandplejeudvalget også inddrager vandplanprojekterne, som kommunerne skal gennemføre, i både skemaer og planlægning. Desuden anbefales det, at data medbringes i vandrådene – hvis disse oprettes igen.

3. Info om Aarhus Universitets sælprojekt v. Emilie Nicoline Stepien, AU

Aarhus Universitet (AU) er ved at undersøge adfærden hos de spættede sæler, der ses jage i Karup Å. Undersøgelsen skal afgøre hvorvidt spættet sæl udgør en trussel i Karup Å og hvilke mulige afværgeforanstaltninger, der kan iværksættes. I den forbindelse undersøges sælernes fødevalg, adfærd og de mulige afværgeforanstaltningers påvirkning af fisk og bilag IV-arten odder.

I 2018 er der reguleret fem sæler i Karup Å og én i fjorden. De fleste er skudt i august.

Generelt om spættet sæl:

Spættet sæl er oplistet på [habitatdirektivets](#) bilag II og V, og er fredet i Danmark. Arten kan dog reguleres efter § 23 i [vildtskadebekendtgørelsen](#), hvis individer gør skade på fiskebestand og fiskeri. Inden skal der være sket en væsentlig indsats for at bortskræmme og afværge skadevoldende sæler.

Der har været en isoleret bestand af spættet sæl i Limfjorden fra 1100-tallet og indtil 1825, hvor fjorden blev åbnet mod vest. Populationen af spættet sæl i Limfjorden ligger fast på omkring 1500 individer. Der er således ikke registreret flere sæler i fjorden de senere år.

Undersøgelse:

- Der er fundet rester af ørred, ål og signalkrebs i maverne på de regulerede sæler.
- Der er sat sendere på flere sæler i fjorden i januar 2019. De foreløbige data viser, at sælerne generelt er meget stedfaste. Én mærket sæl er svømmet til et nyt område.
- Mulige afværgeforanstaltninger er udsending af hhv. akustisk og elektrisk signaler, hvoraf undersøgelser fra Skotland har vist, at sæler flygter ved det akustiske signal. Begge signaltyper skal undersøges nærmere for påvirkning af både ørreder og oddere. Test af afværgeforanstaltninger starter i april 2019 i samarbejde med Aqua.

Kortlægning:

Det er muligt at registrere forekomst af spættet sæl på Limfjordsrådets hjemmeside. Der er en forventning om, at systemet kommer til at fungere bedre. Det er vigtigt, at data registreres korrekt og så vidt muligt kun ét sted for at være valide. KÅS påpegede problemer med registrering på Limfjordsrådets hjemmeside. AU vil undersøge og forsøge at smidiggøre metoden for registrering. KÅS vil udsende opfordring til at benytte Limfjordsrådets hjemmeside til registreringer, samt eksempel på hvilke oplysninger, der bør noteres ved registreringen.

AU planlægger at flyve med drone langs Karup Å i 2019 og 2020 for at undersøge forekomsten af sæler i åen.

Øvrigt:

Der blev stillet spørgsmål ved, hvorfor en 25 år gammel sæl (ét af de regulerede individer) pludselig søger op i Karup Å. Der blev spurgt ind til, om andre aktiviteter i Limfjorden kunne medføre fødemangel og dermed være årsagen?

AU oplyste, at muligheden hverken kan afvises eller bevises på nuværende tidspunkt. Dog oplyses det, at foderstanden på de regulerede sæler ikke har været god, hvilket kan tyde på manglende føde i fjorden.

Der kan læses mere om undersøgelsen på: <https://bios.au.dk/om-instituttet/organisation/havpatedyrforskning/projekter/saeler-i-vandloeb/>

4. Vedligeholdelse og sikring af gydebanker i selve Skive-Karup Å v. KÅS

- A. Sikring af kanter
- B. Maskinel vedligeholdelse ved beluftning af grus og fjernelse af tilgroning

Vandplejeudvalget fremlagde problematikker ved vedligeholdelse af gydebanker i hovedløbet på Karup Å. Mange gamle gydebanker er etableret uhensigtsmæssigt under amterne, og disse gydebanker er nu ved at sande og/eller gro til. Gydebankerne kan ikke vedligeholdes manuelt pga. strøm- og dybdeforhold, og vandplejeudvalget ønsker derfor en mulighed for at kunne anvende maskiner til arbejdet.

Kommuner har på et formøde opstillet retningslinjer for vedligeholdelse af gydebanker, hvilke vil blive udsendt snarest. Disse retningslinjer giver ikke mulighed for at anvende maskiner uden en forudgående tilladelse.

Kommunerne påpegede, at øget afgræsning i ådalen kan medvirke til at afhjælpe problemerne.

Der blev generelt stillet spørgsmål ved behovet for flere gydebanker i åen, samt hvorvidt ynglen har mulighed for at finde tilstrækkelig føde i Karup Å-systemet.

5. Sejlrender i gydebanker ved Karup og opstrøms, hvor åen er smal. Erfaring om grødeskæring fra andre vandløbssystemer kan anvendes v. KÅS

Vandplejeudvalget spurgte ind til muligheden for at tilpasse grødeskæring således, at vandstanden sænkes langsommere og behovet for vilkår om sejlrender over gydebanker dermed kan undlades. Der blev konkret spurgt ind til, om den anvendte sejlads- og skæringsmetode skyldes økonomi.

Viborg Kommune oplyste, at Karup Å er meget speciel at skære, og at man i forbindelse med opstilling af vilkåret har hørt en erfaren grødeskærer, der har arbejdet med åen i over 30 år. Sejlads- og skæringsmetode, samt vilkår, er et resultat af praktisk erfaring og ikke økonomi.

Debat vedr. grødeskæring 2018. Kommunerne havde forstået, at Talerøret var tilfredse under tilsynet i september 2018, hvilket der igen blev givet udtryk for på mødet.

Vandplejeudvalget påpegede dog problemer med kantbevoksningen på de opstrømsliggende strækninger i hovedløbet. Kommunerne orienterede om, at der ofte har været en ekstraordinær kantskæring på disse strækninger, men den måtte aflyses i 2018 pga. manglende vand. Igen var der enighed om, at afgræsning i ådalen er væsentlig ift. begrænsning af kantvegetationen og dermed undgå, at åen smaller ind.

Der blev desuden fremsat et spørgsmål, om der er et behov for afgravning af sand for at gøre åen bredere. Indledningsvist forsættes det øgede fokus på kantskæringen.

Talerøret roste den hårde kantskæring nedstrøms Resen bro 2018, hvilket kan have medvirket til at få noget af sødgræsset til at forsvinde.

Kommunerne roste Talerørets arbejde med at få øget afgræsning i å-dalen.

6. Manglende vedligeholdelse af private tilløb til Skive-Karup Å i relation til målopfyldelse og ændring af naturtyper v. KÅS

Vandplejeudvalget viste eksempel på et tilløb, der var meget tilgroet. Kommunernes pligt til tilsyn og privat pligt til vedligeholdelse blev diskuteret i henhold til [vandløbslovens](#) bestemmelser (§ 27 og § 35). Dette blev holdt op imod bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, der kan hindre, at kommunerne som vandløbsmyndighed kan kræve vedligeholdelse af private vandløb. Lovmæssigt står naturbeskyttelsesloven over vandløbsloven i disse sager.

Kommunerne påpegede, at deres projekter også kan blive hindret i situationer, hvor der er opstået beskyttet natur som følge af et vandløb ikke er vedligeholdt.

Viborg Kommune vil se på det konkret fremlagte vandløb.

7. Smidiggørelse af procedurer i forhold til tilladelser til vandløbsforbedring for at opnå målopfyldelse hvad angår nedenstående v. KÅS

- A. Beskæring og stedvis fjernelse af bevoksning i og langs vandløb for at skabe strømpassage og variation i lysforhold ved gydebanks.
- B. Udlægning af ved og grene som skjul for yngel og for at skabe variation i vandløbet.
- C. Udlægning af sten f.eks. foran gydebanks på at skabe turbulens så tilsanding undgås.

Kommunerne påpegede vigtigheden i, at der bliver indsendt fyldestgørende ansøgningsmateriale. Hvis vandplejeudvalget ønsker "noget ekstra" efter høring er overstået eller tilladelse er meddelt, kan det betyde, at sagsbehandlingen skal starte forfra. Generelt var der stor ros til KÅS' ansøgningsmateriale fra kommunerne.

Det blev påpeget, at når vandplejeudvalget søger om at fælde træer 10 meter fra åen, er det svært at behandle den del som en del af et vandløbsprojekt.

Debat omkring fældning af træer langs Karup Å. Regulativet foreskriver, at træfældning kun må ske med kommunernes tilladelse, men administrativt er der en bagatelgrænse. Kommuner påpegede, at fældning af træer kan medvirke til underminering af brinken og øget sandvdring. Desuden kan fældning og udtyndning af træer i beskyttet natur kræve en forudgående dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

8. Okker i vandløb og konsekvenser for vandkvaliteten v. KÅS

Der var bekymring om hvorvidt okker i Karup Å-systemet kan påvirke yngel og KÅS havde et ønske omkring igangsætning af øget okkerrensning.

Kommunerne fremlagde eksempler på økonomi ved drift af okkeranlæg. Anlæggene skal oprenses med jævne mellemrum for at fungere. Oprensning af slam kan ikke altid udbringes på landbrugsjord fordi grænseværdierne for metaller er overskredet. Alternativet er deponi. Generelt koster driften flere hundrede tusinde årligt, og dette kan der ikke søges tilskud til. Især Holstebro og Herning Kommuner har mange anlæg. Økonomien er begrænsende for hvor mange bassiner der kan renses årligt, og dermed for hvor god effekten af okkerrensningen i sidste ende bliver.

9. Vedligeholdelse 2019 v. alle.

KÅS: Behov for kraftig kantskæring i forhold til:

- A. At få skabt brede knapt så dybe vandløb som gode yngelproducenter
- B. Især på mellemstykkerne at sikre lys til vandplanter og dermed skabe gode yngelskjul

Kommunerne oplyste, at grødeskæringen er planlagt med samme terminer og samme skift som i 2018. Det vil blive offentliggjort på Viborg Kommunes [hjemmeside](#) snarest.

Det blev besluttet, at forsøget med at øge kantskæringen og undlade bundskæring mellem Resen bro og Trandum bro gentages i 2019.

Der var et ønske om at gøre det samme opstrøms Resen bro. Viborg Kommune påpegede dog et kendt behov for bundskæring på disse strækninger.

Det blev besluttet, at den årlige tilsynstur efter grødeskæringen hvert andet år skal starte ved Karup by og slutte ved Resen Bro. Øvrige år skal tilsynsturen starte ved Resen Bro og slutte ved Trandum Bro.

10. Vandløbsprojekter i Skive-Karup Å oplandet v. kommunerne

KÅS: Status på spærringer ved Agerskov, Haller Å og Åresvad Å

Haller Å: Viborg Kommune afventer Silkeborg Kommune.

Åresvad Å (ved oliebjerg): KÅS fremlagde problemet og Viborg Kommune tog dette til efterretning.

Karup Å, RIN-00234: Ikast-Brande Kommune skal se på miljøgodkendelse i 2019 og i den forbindelse er det naturligt også at undersøge mulighederne for en vandløbsrestaurering. Forundersøgelse er gennemført, men der er ikke søgt om realisering i foråret 2019.

Kommunerne påpeger, at de ikke ønsker spærringerne i vandløbene, men der også er andre overvejelser, der vægter i sagsbehandlingen, idet spærringerne ikke alene berører vandløbene.

11. Status på etablering af Haderup Omfartsvej v. Holstebro og Herning Kommuner

Der er stadig gydning i vandløbet på trods af arbejde i åen. KÅS fremhævede igen behovet for at se på okkerrensning i dette område.

Røjbæk er udpeget som område for okkerindsats i henhold til Vandområdeplanens indsatsprogram for perioden 2015 – 2021 – Holstebro og Herning Kommune forventer at gennemføre en frounder-søgelse i løbet af 2019.

12. Status på afgræsning langs åen v. alle

Skive Kommune: den vestlige del af Frederiksdal hegnes, så der kan afgræsses. Det er et projekt sammen med RiverFisher og dyreholder. KÅS fremhæver muligheden for, at kommunerne kan reklamere for tilskudsordningen m.v., hvilket kommunerne tog til efterretning. Kommunerne vil meget gerne hjælpe og vejlede, og Herning Kommune ønsker et møde omkring dette ultimo april.

Det er væsentligt, at arealer til afgræsning ligger i forlængelse af hinanden, således dyreholder kan få et tilstrækkeligt antal kreaturer ud på de enkelte arealer.

Det fremhæves, at der er bedre erfaringer med én dyreholder end etablering af lav.

13. Forløb med etablering af gydebanken ved det røde sommerhus v. alle

Der har været 8 gydninger – nogle steder har der været gengydninger. Udløbet fra Resen Bæk har fungeret som parkering for fisk.

Der udføres elektrofiskeri i 2019, og kommunerne beder KÅS om hjælp. KÅS beder om, at kommunerne fremsender en dato i god tid.

14. Nyt fra kommunerne v. kommunerne

Herning: ansøger om to vandplanprojekter i Karup Å-systemet forår 2019.

Skive: vådområdeprojekt ved Karup Å – en fejl i fosforregnearket betyder en ændring i forløbet af de inddragede vandløb.

Skive: Miljøstyrelsen har bedt kommunen om at opsætte krebsetejner for at undersøge for forekomst af marmorkrebs. Der har været opsat 10 tejner i én uge, og der er kun fanget signalkrebs. Tejnerne tages ind nu og udsættes igen når vandtemperaturen stiger (forventet april-maj).

Viborg: forundersøgelse på vandplanprojekt i Resen Bæk 2019-2020, hvor der skal udlægges groft materiale og etableres sandfang. Derudover henvisning til pkt. 10 i dette referat.

Holstebro: søger om forundersøgelse på vandplanprojekt i Røjbæk og muligvis Dueholm Grøft i 2019, med ønske om realisering i 2020.

Holstebro: realisering af okkerprojekt har deadline 2021. Pt overvejes omkostningseffektivitet og placering.

Ikast-Brande: henvisning til pkt. 10 i dette referat.

15. Eventuelt

Skive: projekt ved Østvadgård undersøges for omkostningseffektivitet.

Spørgsmål til Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse vedr. Tangeværket. Viborg Kommune redegjorde for, at Tangeværket i 2013 skulle over på anden lov. Indledningsvist skulle der meddeles vandindvindingstilladelse, hvor Staten oplyste, at kommunen skulle betragte forholdet som en forsættelse af lovlig drift. Derfor skulle opstemningens påvirkning ikke vurderes. Dette blev påklaget og klagenævnet har nu afsagt kendelse om, at kommunen skal se på de opstrømsliggende Natura 2000-områder og inddrage spærringen i vurderingen. Der skal laves en screening af påvirkning af udpegningsgrundlaget, og hvis der er en påvirkning, skal der laves en miljøkonsekvensvurdering.

Ved spørgsmål til statens overtagelse af sagsbehandling vedr. Tange Sø som medierne har redegjort om, fremlagde Viborg Kommune, at det er udarbejdelse af et nyt regulativ for Gudenåen, der var sendt til staten. Dette som følge af, at vandløbsmyndighederne ikke har kunne opnå enighed, og miljøministeren derfor skal træffe afgørelse (jf. § 7 stk. 2 i vandløbsloven).